
OBRZĘDY WIELKIEGO TYGODNIA

WG OHS 1962

Użyte oznaczenia:

<i>X</i>	-	celebrans
<i>D</i>	-	diakon
<i>S</i>	-	subdiakon
<i>C</i>	-	ceremoniarz
<i>A</i>	-	akolita
<i>T</i>	-	turyfer
✠	-	krzyż procesyjny
<i>O</i>	-	ombrelino
<i>Z</i>	-	zakrystianin
<i>B</i>	-	ministrant księgi
♪ ♪	-	śpiewający
✠	-	kołatki
✠	-	ministrant Paschału

NIEDZIELA PALMOWA

---

1 PRZYGOTOWANIE DO OBRZĘDÓW

1.1 W ZAKRYSTII

- dla X: humerał, alba z koronką, cingulum białe, stuła i kapa: **czerwone**
- dla D: humerał, alba z koronką, cingulum białe, stuła i dalmatyka: **czerwone**
- dla S: humerał, alba z koronką, cingulum białe, tunicela **czerwona**
- dla †: tunicela **czerwona**
- akolitki
- kadzielnica z łódką

1.2 NA KREDENCJI W KOŚCIELE

- kielich do Mszy św. z wszystkimi paramentami barwy **fioletowej** (w tym welon naramienny dla S),
- tacka z ampułkami i ręcznikiem do Mszy św.
- dzwonek
- 2 pateny
- 2 świecezki *Sanctusowe*
- lekcjonarz
- teksty pasji z nutami (po polsku)
- kartka z nutami do śpiewu 3-go *Confiteoru*

1.3 NA OŁTARZU POŁOWYM

- krzyż
- 6 świec z osłonkami
- księga OHS ubrana we **fioletową** okładkę
- pulpit albo poduszka na OHS

1.4 NA KREDENCJI NA DWORZE

- naczynie z wodą święconą i kropidło
- ewangeliarz ubrany w **czerwoną** okładkę
- mydło, miska i dzbanek z wodą do umycia rąk celebransa po rozdaniu palm
- ręcznik
- miejsce na akolitki
- miejsce na birety

1.5 NA SEDILLI W KOŚCIELE LUB OŁTARZU BOCZNYM

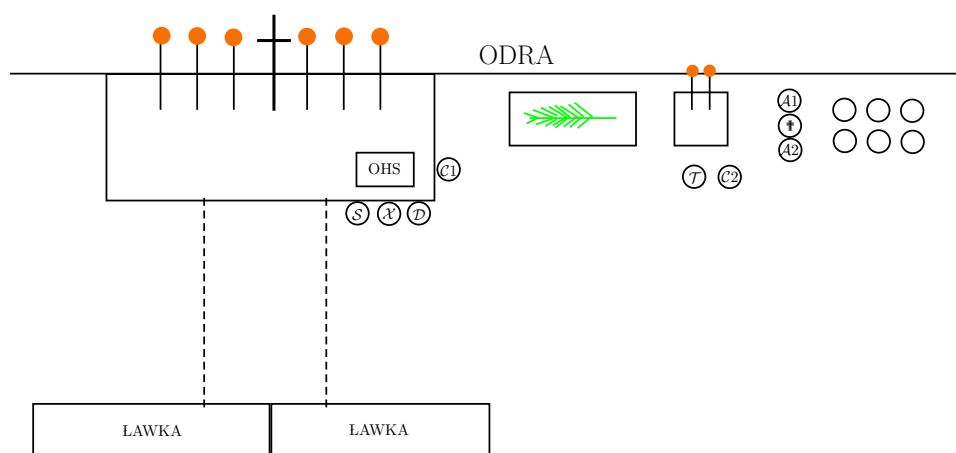
- dla X manipularz, stuła i ornat – **fioletowe**
- dla D manipularz, stuła i dalmatyka – **fioletowe**
- dla S manipularz i tunicela – **fioletowe**

1.6 PO STRONIE EWANGELII POZA PREZBITERIUM

- pulpit
- mikrofon

2 POŚWIĘCENIE PALM I PROCESJA

- w tej części *D* wykonuje pocałunki *X* standardowo jak podczas mszy
- podczas ubierania (na **czerwono**) celebransa asystuje *C1*, kolejno diakona *A1* oraz subdiakona *A2*
- ustawiamy się w szyku procesyjnym. *D* i *S* przez cały czas procesji i poświęcenia, jeżeli jest to możliwe, trzymają kapę. Wychodzimy przez główne wyjście na zewnątrz. Przy przechodzeniu przez oś ołtarza polowego, przyklękają wszyscy oprócz: $\dagger$, *A1*, *A2* oraz *X*
- schola śpiewa podczas procesji *Hosanna filio David* na przemian z Psalmem 117 ¹
- po dojściu na miejsce święcenia palm, *C1* odbiera nakrycia głowy, następuje oddanie referencji ołtarzowi przez *D* i *S* oraz *X* (*D* i *S* przyklękają, *X* głęboko się skłania), *X* całuje ołtarz następnie ustawiamy się w sposób przedstawiony na Rys. 1

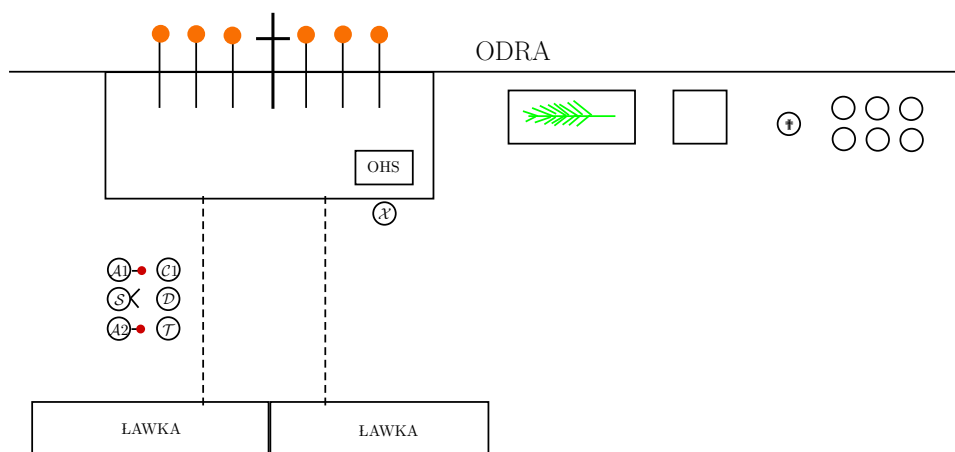

Rys. 1. Ustawienie po przyjsciu do ołtarza

- *X* cicho odczytuje antyfonę *Hosanna filio David*, tak jak podczas Mszy, a następnie śpiewa *Dominus vobiscum*, zwrócony w kierunku księgi
- po *Amen* następuje zasypanie
- *A1* podaje wodę *C1* a ten podaje ją *D*
- następuje pokropienie, *A1* odbiera wodę od *D*
- następuję okadzenie
- palmę dla *X* *D* kładzie na ołtarzu
- następuje rozdawanie palm (*C2* podaje palmy, *C1* zawiaduje ruchem), odbieranie palm od *X* i *D* z pocałunkiem, asysta ustawia się dwójkami jak do komunii w kolejności: *D* i *S*, klerycy, ministranci, lud ²
- po rozdaniu palm *X* i *D* myją ręce, pomagają mu w tym *AA*
- następuje odśpiewanie ewangelii, nie przenosi się mszału
- do ewangelii ustawiamy się jak podczas mszy, gdy już dojdziemy na miejsce jak na Rys. 2
- po odśpiewaniu ewangelii *X* całuje ewangeliarz oraz jest okadzany przez *D*

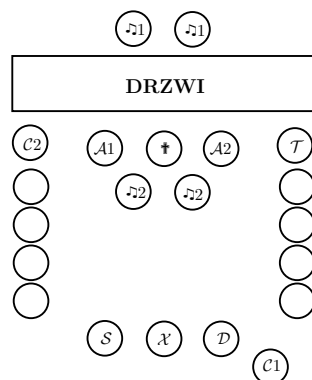
¹Zob. *Liber Usualis* z 1961 : Ritus servandus in celebratione Missae in Cantu ad 1.

²Diakon może rozdawać palmy wtedy i tylko wtedy ($\iff$) gdy jest ustanowiony w stopniu święceń prezbitera

Rys. 2. Ustawienie podczas Ewangelii

- kantorzy (♫1) oraz mikrofoniarz udają się najkrótszą możliwą drogą do pierwszych drzwi kościoła. Przy-
mykają je lekko, ale obserwują, czy procesja już się zbliża. Dwóch lub jeden kantor (♫2) pozostaje w
procesji z ministrantami
- po powrocie do pozycji z Rys. 1 następuje zasypanie
- *D* i *S* stają w rzędzie za *X*
- *D* staje obok rzędu i śpiewa *Procedamus in pace*
- kantor (♫2) oraz mikrofon wraz z ludem śpiewa *In nomine Christi. Amen*, a następnie rozpocznie jedno z
poniższych:
  - śpiew jednej z antyfon procesyjnych z *Liber Usualis*
  - *Christus vincit*
  - pieśń po polsku do Chrystusa Króla
- po oddaniu rewerencji ołtarzowi *C1* oddaje nakrycia głowy
- ustawiamy się w szyku procesyjnym, ♫2 zajmują w procesji miejsce zaraz za ♯
- udajemy się w kierunku bocznych drzwi po schodach za pomnikiem biskupa Kominka
- *K1* wewnątrz kościoła obserwują delikatnie, czy procesja nadchodzi
- kiedy procesja dochodzi do drzwi kościoła, ♯ z *AA* stają przodem do drzwi, a ministranci rozchodzą się na
boki tworząc szpaler tak aby *X* znajdował się nieopodal ♯, jak na Rys. 3

Rys. 3. Procesja przy drzwiach kościoła

- ♫1 (w środku) stojąc zwróci w kierunku drzwi śpiewają: *Gloria Laus et honor etc.*
- ♫2, ministranci i wierni powtarzają werset: *Gloria Laus*

- ♪1 śpiewają poszczególne zwrotki hymnu, po każdej zwrotce ♪2 i reszta odśpiewują refren: *Gloria, Laus*
- po piątej zwrotce i refrenie † głośno i widocznie uderza nóżką krzyża procesyjnego w drzwi, a ♪1 i C2 szeroko otwierają drzwi
- C2 wprowadza † i resztę procesji do wnętrza kościoła. W tym czasie ♪1 i ♪2 łączą się w jedną grupę i jak najszybciej zaczynają śpiew: *Ingrediente Domino*, podany w *Liber Usualis*
- D, S, X oraz C po przyklęnięciu na środku udają się bezpośrednio do księgi po stronie epistoły, reszta asysty i chór przyklękają po kolei na środku. Wszyscy zajmują swoje miejsca i odkładają palmy. AA odkładają świece a † krzyż na stojak
- modlitwa na zakończenie procesji od Mszału ustawionego przy ołtarzu po stronie Epistoły, D i S trzymają brzegi kapy (jak przy poświęceniu)
- po skończonej oracji, X i D oraz S podchodzą do sedilli i przebierają się (w fiolety). Przebieranie przebiega w następującej kolejności:
  - C1 zabiera kapę przekazuje Z
  - D i S ściągają dalmatyki z pomocą A1 oraz A2
  - CC ubierają w ornat X, ZZ zabierają w tym czasie dalmatyki i manipularze czerwone
  - A1 zakłada tunicele S, A2 dalmatykę D
  - C1 sprawdza czy D i S mają odpowiednie szaty
- w czasie przebierania schola śpiewa *Introit*

3 MSZA ŚWIĘTA - WAŻNIEJSZE ZMIANY

- wszyscy odkładają palmy
- nie odmawia się modlitw u stopni
- bezpośrednio po przyklęnięciu następuje ucałowanie ołtarza i nałożenie kadzidła
- po odmówieniu *Introitu* i *Kyrie* X i D oraz S krótką drogą schodzą do sedilli
- X (cały czas w asyście D) po przeczytaniu lekcji (podczas której nie przyklęka) czyta dalsze propria³. Przyklęka ze wszystkimi, wtedy gdy S zaśpiewa *...in nomine Iesu omne genu flectatur ....* Jeżeli do czasu błogosławieństwa S nie przeczyta wszystkiego, robi przerwę na pobłogosławienie. Siada dopiero po przeczytaniu wszystkiego do Ewangelii wyłącznie lub po błogosławieństwie S.
- chór śpiewa pełną wersję *Graduału* melodią standardową oraz *Traktusa* melodią psalmową
- procesja przed Ewangelią – patrz *Dodatek*
- chór podczas Ewangelii:
  - trzyma w rękach palmy
  - wykonuje skłony przed siebie
  - śpiewacy wykonują skłony przed siebie
  - klękamy tak jak stoimy przed siebie
- po przyjęciu przez X Komunii Św. D śpiewa trzeci confiteor
- nie ma ostatniej Ewangelii
- antyfonę *Ave Regina Caelorum* zastępuje się sekwencją *Stabat Mater* na melodię Watykańską.

---

³*Graduał i Traktus*

4 DODATEK

4.1 LOSY SUBDIAKONA KRUCYFERA ⁴

- subdiakon krucyfer (✠), ubrany w albę, cingulum i czerwoną tunicellę
- nie odbiera palmy od X
- po skończonej procesji idzie do kaplicy zimowej, gdzie ściąga westymenta subdiakona, zakłada komżę, bierze biret i przechodzi do chóru

4.2 PROCESJA DO EWANGELII - DLA ZAAWANSOWANYCH

CELEBRANS Z SUBDIAKONEM I CEREMONIARZEM

- kiedy skończy się śpiew *Graduału* i *Traktusa*, X wraz z S i C1 podchodzą do ołtarza - przyklękają
- X wchodzi na najwyższy stopień i odmawia modlitwę *Munda cor*
- S w tym czasie przenosi mszał
- S przechodzi ze Mszałem na stronę Ewangelii i pozostaje przy nim asystując X przy kartkach
- C1, T, A1, A2 **nie** ustawiają się jak na Mszy śpiewanej (zostają na swoich bazach) ⁵
- X po przeczytaniu Pasji nie schodzi do sedilli tylko idzie na stronę lekcji i obraca się w kierunku śpiewanej pasji; S stoi na swoim stopniu (*in plano*) po stronie lekcji odwrócony w stronę pasji, mogą wziąć palmy

DIAKON I ŚPIEWACY

- D, przy pomocy C2, zdejmuje dalmatykę i manipularz
- D, od C2, otrzymuje księgę z tekstem Pasji
- C2 prowadzi D do ambony, ♪1 i ♪2 czekają na miejscu; śpiew pasji wykonywany jest po stronie ewangelii przed balaskami
- wszystkie skłony podczas Pasji wykonujemy w stronę ewangeliarza/lekcjonarza (nie w stronę Mszału),
- po skończonej Pasji D i C2 przyklękają na środku, po czym C2 prowadzi D do sedilli i pomaga mu założyć dalmatykę i manipularz
- D zajmuje swoje miejsce za X i przyklęka – X rozpoczyna *Credo*

---

⁴Wymagany level – obłuczony kleryk

⁵Ceremoniał o. Małaczyńskiego, str. 65, pkt. 47(dla rytu uroczystego): „Jeżeli Męka Pańska nie jest śpiewana celebrans pod koniec traktusa odmawia *Munda cor* i czyta Mękę Pańską po stronie Ewangelii. Równocześnie należy ją odczytać wiernym po polsku.”

WIELKI CZWARTEK

---

1 PRZYGOTOWANIE DO OBRZĘDÓW

1.1 OŁTARZ GŁÓWNY

- Krzyż ołtarzowy z białą zasłoną
- Mszal
- Opróżnić i zostawić lekko otwarte tabernakulum
- Tablice ołtarzowe

1.2 OŁTARZ BOCZNY (MB)

- Ławki dla ministrantów do mandatum
- Pulpit z OHS
- Rzeczy do mandatum
- Zapalone świece

1.3 KREDENCJA

- Białe rękawiczki
- Dwa komplety ampułek
- Dzwonki
- Kołatki
- Lekcjonarz
- Sukienka na cyborium
- Świeca sanctusowa i patena
- Obrus komunijny

1.4 DO MANDATUM

- Fartuch dla celebransa
- Miednica i dzbanek z wodą do umywania nóg
- Miska i dzbanek do umycia rąk celebransa i czysty ręcznik

1.5 INNE

- Akolitki
- Dwa trybularze wraz z łódką
- Fioletowa kapa
- Fioletowa stula do obnażenia ołtarza
- Biała kapa i stula
- Krzyż procesyjny z fioletową zasłoną
- OHS

- Ombrelino
- Pochodnie
- Sukienka na cyborium
- Biały welon naramienny

2 MSZA ŚWIĘTA

2.1 PRZED MSZĄ ŚW.

Należy przyjść odpowiednio wcześniej. Osoby funkcyjne proszone są o zapoznanie się ze swoimi czynnościami. Zakrystianie muszą wcześniej upewnić się, że wszystkie przedmioty są na odpowiednich miejscach i w odpowiednich momentach mszy zadbać o wypisane przedmioty.

2.2 WEJŚCIE

- Procesja wejścia ustawia się następująco:

↑
 T1 C3
 A2 † A1
 M M
 M M
 M M
 C1
 X

- Po przyjsciu do ołtarza AA nie klękają, ale kłaniają się, bo jest między nimi †.
- Gdy tabernakulum jest puste reszta ministrantów ilekroć przechodzi przez środek przyklęka, tylko celebrans wykonuje głęboki skłon.
- Modlitwy u stopni ołtarza bez psalmu *Iudica me*

2.3 GLORIA I CREDO

- Na hymn *Gloria* Z oraz T1 dzwonią sygnaturkami do czasu odmówienia go przez X.
- Po odśpiewaniu *Gloria* miejsce dzwonek zastępują kołatki.
- Opuszcza się *Credo*

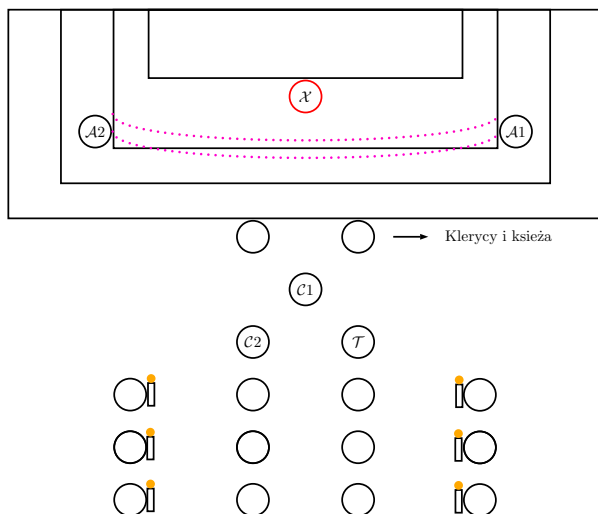
2.4 LUCENARIUM

- Do lucenarium wyznacza się 6 ministrantów, którzy po okadzeniu ludu ustawiają się parami w kierunku ołtarza.
- Na wyraźny znak C2 przyklękają i udają się do bocznej nawy po pochodnie.
- Na śpiew *Sanctus* bardzo powoli zmierzają do prezbiterium. Na wysokości sedilli rozchodzą się na boki.
- Na znak C2 przyklękają a następnie klękają na oba kolana.
- Nie wstają na słowa *Per omnia secula seculorum*, ale czekają na obrzędy komunii.
- W czasie formowania się procesji komunijnej wstają i obracają się twarzami do siebie tak, aby stworzyć przejście. Osoba w środku staje się osią obrotu dla każdej trójki.
- W takim stanie pozostają aż do procesji do ciemnicy. Pochodnie trzymają w prawej ręce.
- W czasie całego kanonu nie reagują na to, co dzieje się na ołtarzu, tj. nie skłaniają głowy na Przeistoczenie.

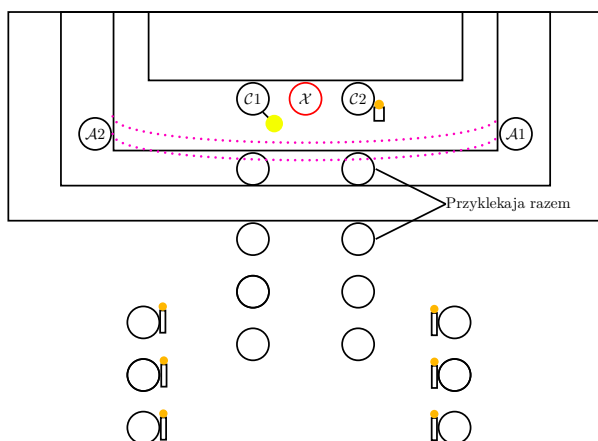
2.5 KANON I KOMUNIA ŚW.

- C3 w czasie śpiewu *Sanctus* rozdaje świece ministrantom a pod koniec kanonu daje znak, aby je zgasić.
- C3 idzie z ogniem do wiernych: na początku na śpiew *Sanctus* a potem po przyjęciu Komunii.
- Na śpiew *Agnus Dei* odpowiada się trzykrotnie *Miserere nobis*.
- Podczas śpiewu *Agnus Dei* A1 bierze z kredencji obrus komunijny, razem z A2 kłękają pośrodku, wchodząc na najwyższy stopień ołtarza i kłęcząc przodem do siebie trzymając rozłożony obrus.
- Ministranci pozostający w chórze tworzą dwójkami w sposób naturalny „kolejkę” do Komunii św.

Rys. 4. Przyjmowanie Komunii Św. – część 1

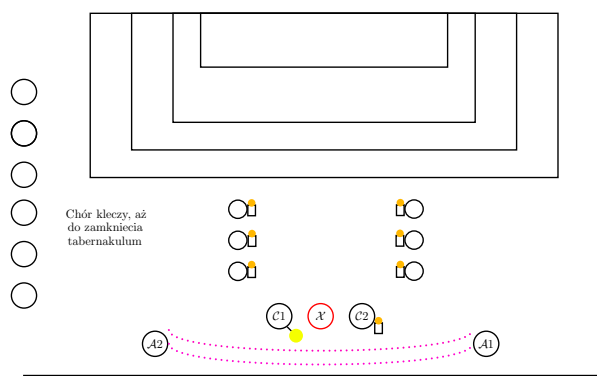
- Przed nimi do kolejki wchodzi księża, klerycy i ceremoniarze, za nimi reszta ministrantów z chóru.
- C1 podaje patenę pierwszemu duchownemu przyjmującemu Komunię św., albo, jeśli nie ma duchownych trzyma ją sam. Po przyjęciu Komunii Św. zajmuje miejsce przy X, gdzie asystuje z pateną.
- C2 po przyjęciu Komunii św. zajmuje miejsce przy celebransie ze świeczką sanctusową.
- AA trzymający obrus przyjmują Komunię św. razem po C.

Rys. 5. Przyjmowanie Komunii Św. – część 2

- Każda dwójka przystępująca do Komunii św. przykleka jednocześnie z poprzedzającą parą, wchodzi na stopnie i kłęką na dwa kolana. Po przyjęciu komunii znów przykleka jednocześnie z parą stojącą za nimi. Ze stopni ołtarza schodzimy w lewo po stopniu diakońskim – do chóru.
- Po przyjęciu komunii zapala się znów świece, które trzymają aż do procesji do ciemnicy.

- Po komunii cały chór kłęczy do słów *Dominus vobiscum* z zapalonymi już świecami.
- C3 i C4 kierują porządkiem przyjmowania Komunii przez wiernych dbając o sprawne przystępowanie i odchodzenie

Rys. 6. Przyjmowanie Komunii Św. – część 3

- Do ołtarza AA podchodzą bokiem, przyklękając raz na dole. Do przeniesienia mszału i welonu nie idą na skos, ale również bokiem. W czasie zabierania welonu i przenoszenia mszału A2 zabiera ze sobą białe rękawiczki do zniesienia kielicha.

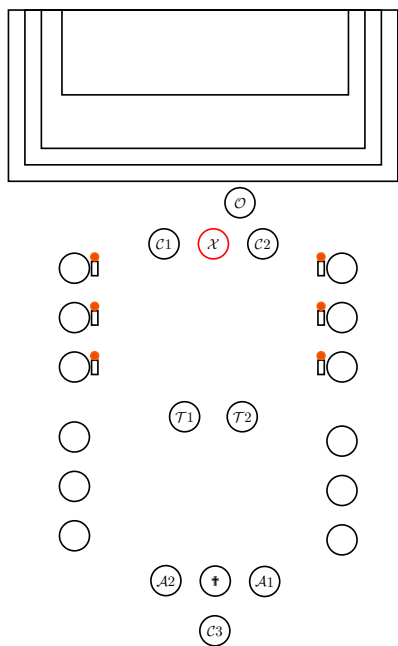
2.6 ZAKOŃCZENIE MSZY

- Msza święta kończy się słowami *Benedicamus Domino*, następnie X odmawia *Placeat* i całuje ołtarz.
- Opuszcza się błogosławieństwo oraz ostatnią ewangelię.

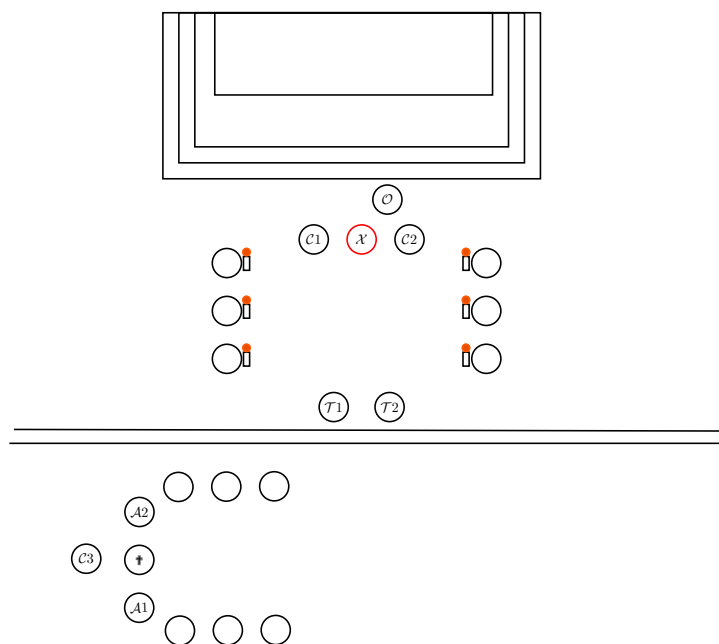
3 PROCESJA

- Po odmówieniu *Placeat* X schodzi na posadzkę: odwraca się na stronę Ewangelii i dopiero schodzi na dół, wraz z C1 kłęka na oba kolana i odchodzi do sedilli. Tam zdejmuje ornat i manipularz a ubiera białą kapę.
- W tym czasie formuje się procesja, która z braku miejsca może zacząć się poza prezbiterium ⁶ (patrz Rys. 8).
- O idzie po ombrelino i czeka na rozpoczęcie procesji.
- Po przebraniu X wchodzi T1 oraz T2. Następuje zasypanie obu kadzielnic.
- Następnie X okadza NS, otrzymuje welon naramienny, wchodzi stopniami do ołtarza i zabiera puszkę z NS.
- C1 i C2 pomagają z kapą i welonem i podtrzymują łokcie X w czasie procesji. Całość prowadzi, C3, który nadaje tempo i kierunek. (patrz Rys. 7)
- Tak uformowana procesja udaje się do ciemnicy. (patrz Rys. 9)
- Do ciemnicy wchodzi: X, TT, C1 i C2, śpiewacy. (patrz Rys. 10)

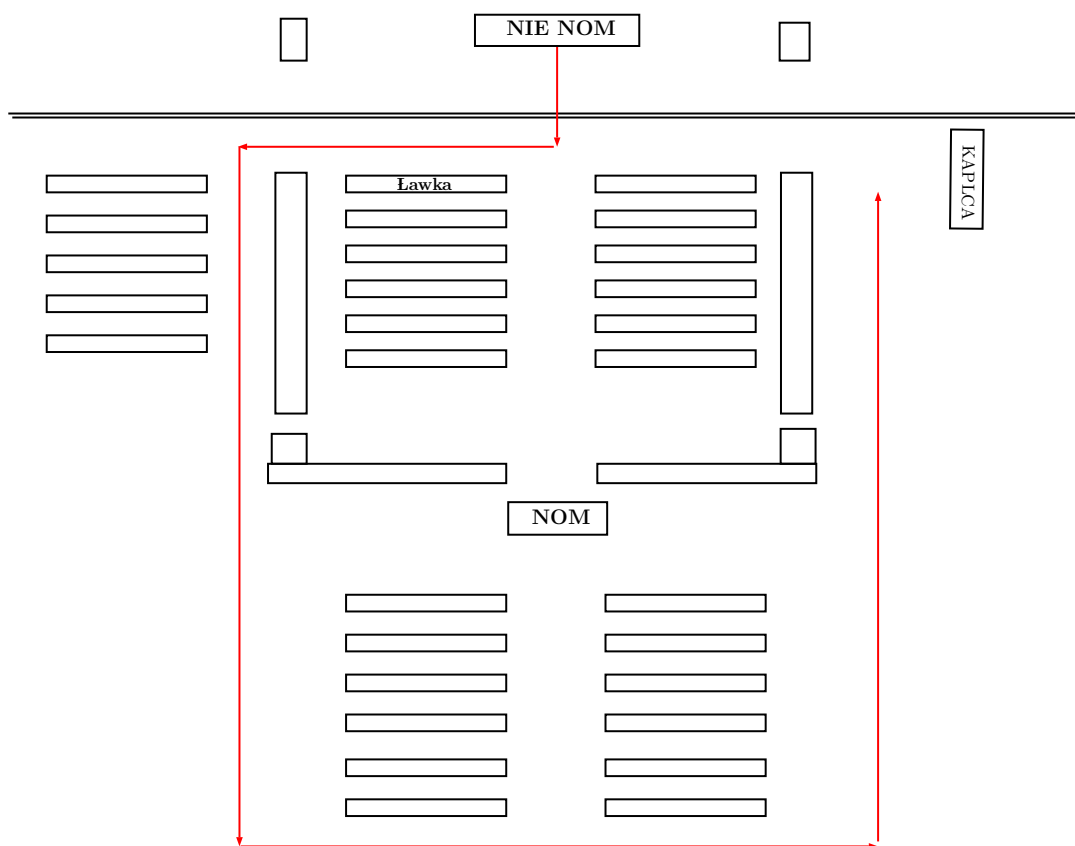
⁶Gdy wszyscy ministranci ustawią procesję do ciemnicy to na znak C3 kłękają oprócz AA i *

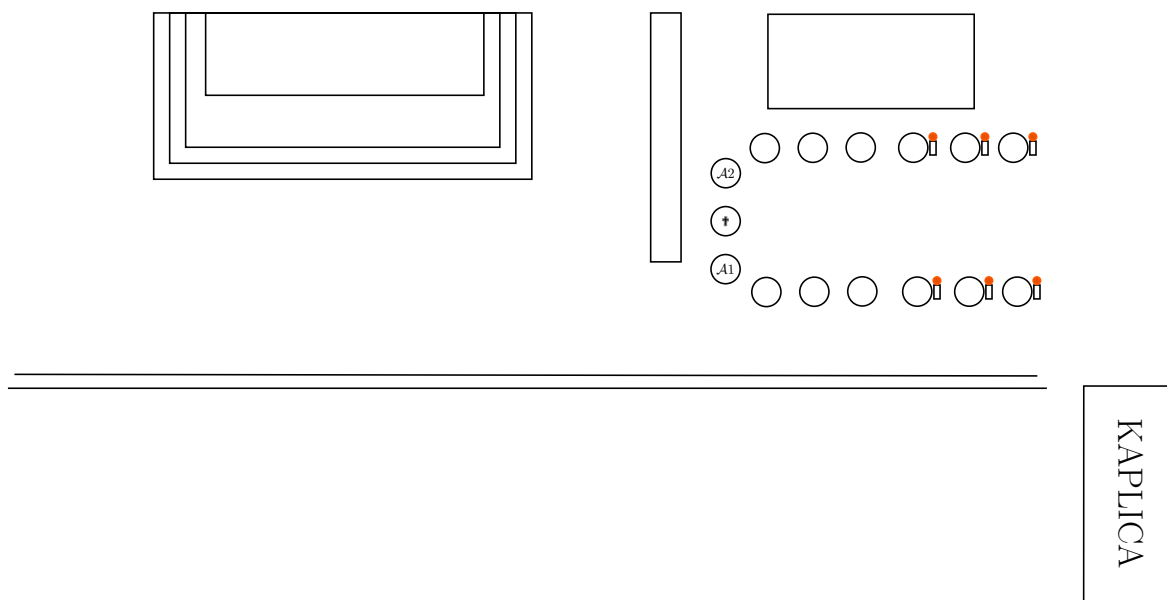
Rys. 7. Ustawienie procesji do ciemnicy

Rys. 8. Ustawienie procesji do ciemnicy – jeśli braknie miejsca

Rys. 9. Procesja do ciemnicy

Rys. 10. Miejsce przeznaczenia ministrantów po dojściu przed kaplicę

4 W CIEMNICY ⁷

- Po dojściu do ciemnicy X stawia puszkę z NS na ołtarzu, przyklęka i schodzi na najniższy stopień.
- Zaczyna się śpiewać *Tantum ergo* bądź *Przed tak wielkim sakramentem*. W czasie ostatniej zwrotki celebrans wstaje i bez błogosławieństwa nakłada kadzidło i okadza NS.
- Po skończeniu hymnu wstaje i wstawia NS do tabernakulum. Gdy X schowa NS schola zaczyna śpiew ludowy.
- Zamieszanie poza kaplicą zimową:
  - A odstawiają akolitki na kredencje głównego ołtarza i zabierają ze sobą biret X. Po wyjściu wiernych dołączają do X w kaplicy zimowej.
  - † wstawia krzyż do stojaka.
  - Ministranci wyznaczeni do śpiewu psalmu oczekują przed stopniami ołtarza na obnażenie.
  - C3 prowadzi 13 ministrantów przed ołtarz MB. Tam stoją przed ławkami zwrócenie w stronę ołtarza podczas obnażania jak i w czasie Ewangelii na Mandatum. Wchodzą na stopnie podczas przebierania się X do Mandatum.
  - Gdy wszystkie rzeczy do kolejnych celebracji będą gotowe C2 stopuje śpiew i prosi wiernych o przejście do ołtarza MB Zwycięskiej.
  - Reszta ministrantów, którzy wówczas nie będą mieli zajęcia idą wraz z wiernymi przed ołtarz MB.
  - Do kaplicy zimowej wracają: C2, AA

5 OBNAŻENIE OŁTARZY ⁸

- Do obnażenia ołtarza idziemy w porządku:

↑
 A2 A1
 C2 C1
 X

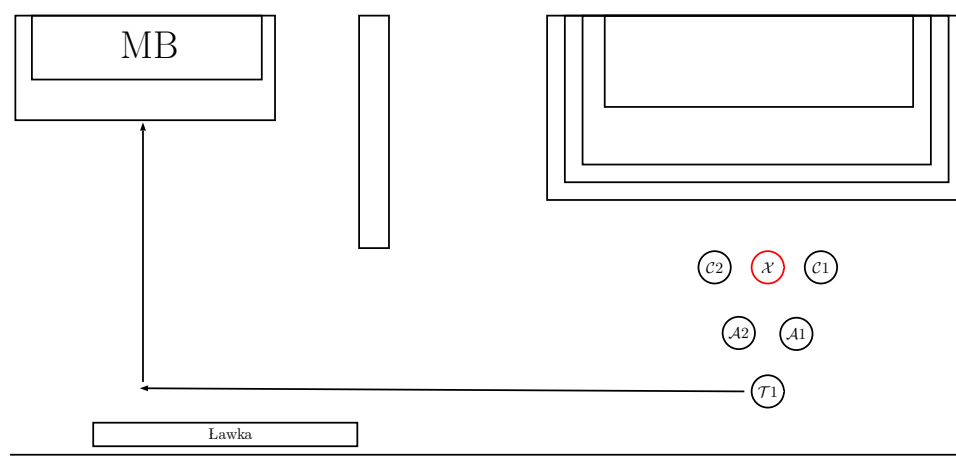
⁷Jeśli na ołtarzu zostanie dodatkowa puszka to ministranci w składzie: X, C1, 2 osoby z lucenarium, ministrant z kołatką oraz O wracają po drugą puszkę do ołtarza. Wówczas wszyscy klęczą. Po schowaniu drugiej puszki reszta czynności toczy się według instrukcji.

⁸W czasie obnażania ołtarza T1 rozpala ogień

- Po przyjściu do ołtarza, odebraniu od celebransa biretu i oddaniu rewerencji (wszyscy klękają, celebrans się kłania), C1 przynosi książkę z antyfoną i razem z C2 trzymają ją przed X⁹.
- Zdejmuje się obrus, świece, świeczniki, kwiaty¹⁰. Na koniec przewraca się świeczniki.
- Po zburzeniu świeczników do ołtarza podchodzi A1 trzymając tackę z ampułkami i A2 z ręcznikiem do wytarcia ołtarza.
- Po polaniu ołtarza AA odnoszą ręcznik i ampułki. Zostawia się szeroko otwarte drzwiczki do tabernakulum.
- Gdy X obnaży ołtarz wraca na środek i powtarza antyfonę książki trzymanej przez C1 i C2.
- Następnie podchodzi do sedilli gdzie ubiera fioletową kapę. C1 podaje X biret.

6 MANDATUM

- Formuje się procesja na Ewangelię (analogicznie jak w niedzielę). AA trzymają zapalone akolitki, które wzięli z kredencji i zapalili. (patrz Rys. 11)

Rys. 11. Procesja do mandatum

- Po przyjściu do ołtarza bocznego procesja staje na środku.
- AA rozchodzą się na boki i robią miejsce dla X oraz C1 i C2.
- X oddaje biret, skłania się, podchodzi do ołtarza MB i całuje ołtarz
- C1 i C2 wraz z T stają przed stopniami ołtarzowymi. Następuje zasypanie a potem powtórne odczytanie Ewangelii.
- Zejście po Ewangelii odbywa się standardowo jak w niedzielę – idziemy do małej kredencji.
- Po przyjściu AA zostawiają akolitki i przygotowują miednicę i dzbanek z wodą.
- C2 zdejmuje kapę celebransa i podtrzymuje ją w czasie przebierania się. X z pomocą C1 zakłada fartuch na fioletową stulę.
- X przebrany w fartuch w asyście AA oraz C1 oddają rewerencje ołtarzowi i idą do obrzędu mandatum.
- W czasie przebierania się X ministranci wyznaczeni do mandatum podchodzą do umieszczonych tam ławek. Siadają i zdejmują obuwie i skarpetkę z prawej nogi.
- Po skończeniu przy ołtarzu Matki Bożej X myje w ciszy ręce.
- Po umyciu rąk X zdejmuje fartuch a zakłada fioletową kapę, (którą przynosi C2) wchodzi na stopień ołtarza i po stronie Lekcji śpiewa w tonie ferialnym *Pater noster* wraz z przepisnymi modlitwami. **Wszyscy stoją.**

⁹Tekst antyfony w Dodatek

¹⁰Krzyż pozostaje na ołtarzu do Ciemnych Jutrzní. Źródło: F. Małczyński, Ceremoniał obrzędów wielkiego tygodnia, wyd. SS. Loretanek-Benedyktynek, Warszawa, 1958, s. 93.

- Po odmówieniu modlitw przez X, skład: X, AA, C1 i C2 oddają rewerencje ołtarzowi i krótką drogą udają się do zakrystii.
- Gdy wierni będą opuszczać kościół C3 wyprowadza resztę ministrantów.

7 DODATEK

Deinde celebrans et ministri, seu ministrantes, exeunt ante altare maius; facta eidem reverentia, stantes, incipiunt denudationem altarium, hoc modo: Celebrans dicit clara voce sequentem antiphonam:

Ant. Ps. 21, 19

Celebrans: Diviserunt sibi vestimenta mea: et super vestem meam miserunt sortem.

Psalm 21

Celebrans: Deus, Deus meus, respice in me: quare me dereliquisti? *

Chór A: longe a salute mea verba delictorum meorum.

Chór B: Deus meus, clamabo per diem, et non exaudies: * et nocte, et non ad insipientiam mihi.

Tu autem in sancto habitas, * laus Israël.

In te speraverunt patres nostri: * speraverunt, et liberasti eos.

Ad te clamaverunt, et salvi facti sunt: * in te speraverunt, et non sunt confusi.

Ego autem sum vermis, et non homo: * opprobrium hominum, et abjectio plebis.

Omnes videntes me, deriserunt me: * locuti sunt labiis, et moverunt caput.

Speravit in Domino, eripiat eum: * salvum faciat eum, quoniam vult eum.

Quoniam tu es, qui extraxisti me de ventre: * spes mea ab ubervis matris meae.

In te projectus sum ex utero: De ventre matris meae Deus meus es tu, * ne discesseris a me:

Quoniam tribulatio proxima est: * quoniam non est qui adjuvet.

Circumdedérunt me vituli multi: * tauri pingues obsederunt me.

Aperuerunt super me os suum, * sicut leo rapiens et rugiens.

Sicut aqua effusus sum: * et dispersa sunt omnia ossa mea.

Factum est cor meum tamquam cera liquecens * in medio ventris mei.

Aruit tamquam testa virtus mea, et lingua mea adhesit faucibus meis: * et in pulverem mortis deduxisti me.

Quoniam circumdedérunt me canes multi: * concilium malignantium obsedit me.

Foderunt manus meas et pedes meos: * dinumeraverunt omnia ossa mea.

Ipsi vero consideraverunt et inspexerunt me: * diviserunt sibi vestimenta mea, et super vestem meam miserunt sortem.

Tu autem, Domine, ne elongaveris auxilium tuum a me: * ad defensionem meam conspice.

Erue a fratre meo, Deus, animam meam: * et de manu canis unicam meam:

Salva me ex ore leonis: * et a cornibus unicornium humilitatem meam.

Narrabo nomen tuum fratribus meis: * in medio ecclesiae laudabo te.

Qui timetis Dominum, laudate eum: * universum semen Jacob, glorificate eum.

Timeat cum omne semen Israël: * quoniam non sprebit, neque despexit deprecationem pauperis:

Nec avertit faciem suam a me: * et cum clamarem ad eum, exaudivit me.

Apud te laus mea in ecclesia magna: * vota mea reddam in conspectu timentium eum.

Edent pauperes, et saturabuntur: et laudabunt Dominum qui requirunt eum: * vivent corda eorum in saeculum saeculi.

Reminiscantur et convertentur ad Dominum * universi fines terrarum:

Et adorabunt in conspectu ejus * universae familiae gentium.

Quoniam Domini est regnum: * et ipse dominabitur gentium.

Manducaverunt et adoraverunt omnes pingues terrarum: * in conspectu ejus cadent omnes qui descendunt in terram.

Et anima mea illi vivet: * et semen meum serviet ipsi.

Annuntiabitur Domino generatio ventura: * et annuntiabunt caeli iustitiam ejus populo qui nascetur, quem fecit Dominus.

Clerici, si adsunt, prosequuntur recitationem huius psalmi, usque dum altariumdenudatio peracta sit; alioquin celebrans dicat antiphonam et primum tantum versum psalmi ante denudationem altaris maioris. Celebrans vero cum ministris sacris, velministrantibus, denudat omnia altaria ecclesiae, excepto illo in quo Sacramentum-solemniter adoratur. Altaribus denudatis, redeunt ad altare maius, et, repetita a celebrante antiphona Dividunt, revertuntur in sacristiam. Mox in choro dicitur Completorium, candelis extinctis et absque cantu.

Prayer After the Washing of Feet

Tonus simplex

P Ater noster **secréto.**

℣. Et ne nos indúcas in tenta-ti-ónem. **℟.** Sed líbera nos a malo.

℣. Tu mandásti mandáta tu-a, Dómine. **℟.** Custodí-ri nimis.

℣. Tu lavásti pedes discipulórum tu-órum. **℟.** Opera mánu-um tu-árum

ne despí-ci-as.

℣. Dómine, exáudi ora-ti-ónem me-am. **℟.** Et clamor me-us ad te véni-at.

℣. Dóminus vobíscum. **℟.** Et cum spí-ritu tu-o.

℣. Orémus. Adésto, Dómine, quæsumus, offí-ci-o servitútis nostræ: et

qui-a tu discípu-lis tu-is pedes laváre dignátus es, ne despí-ci-as ópera

mánu-um tu-árum, quæ nobis re-tinénda mandásti: ut, sicut hic nobis et

a nobis exteri-óra ablu-úntur inquinaménta; sic a te ómni-um nostrum

interi-óra lavéntur peccáta. Quod ipse præstáre dignéris, qui vivis et

regnas in sæcula sæculórum. **R.** Amen.

WIELKI PIĄTEK

---

1 PRZYGOTOWANIE DO OBRZĘDÓW

1.1 OŁTARZ GŁÓWNY

- zupełnie ogołocony
- tabernakulum puste, obok kluczyk
- na tabernakulum podstawa pod krzyż
- na najwyższym stopniu jedna **fioletowa** poduszka do prostracji

1.2 KREDENCJA

- przykryta normalnie obrusem
- jeden obrus ołtarzowy
- pulpit pod mszał, razem z mszałem
- księga OHS
- pozostałe dwie fioletowe poduszki pod krzyż
- ręczniczek do wycierania krzyża
- **fioletowa** bursa z korporalem
- dwie pateny komunijne
- dwie świece *sanctusowe*
- vasculum i ręczniczek
- akolitki
- monstrancja
- welon do monstrancji
- karteczka z modlitwy powszechnej za żydów
- karteczka z modlitwą przed Ewangelią dla kapłana
- schodki

1.3 ZAKRYSTIA/KAPLICA

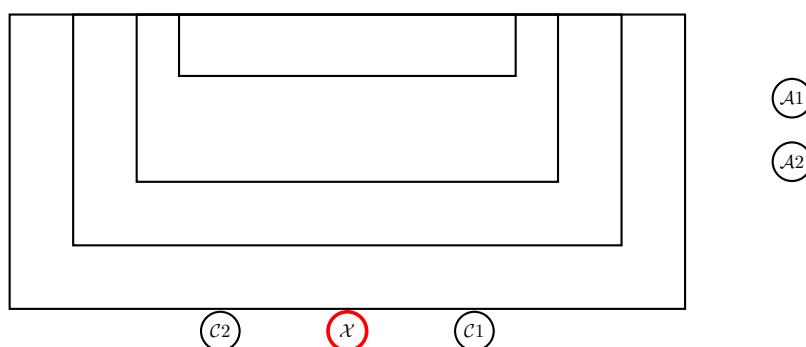
- czarna kapa
- **fioletowy** ornat ze stulą i manipularzem
- **fioletowa** kapa
- zasłonięty krzyż do adoracji
- 4 świeczniki z żółtymi świecami (i zapalniczka)
- biały welon naramienny
- dwa trybularze, jedna łódka
- ombrelino
- odkryty krzyż procesyjny
- dwie kołatki

1.4 INNE

- przy sedilli dodatkowe dwa miejsca dla ceremoniarzy (za akolitami)
- wysoki pulpit do śpiewu lekcji
- teksty Pasji do śpiewania
- **fioletowa** stuła dla kapłana do Komunii
- świece na procesję dla ministrantów (z okapnikami, zapalniczki) po stronie chóru
- klęcznik przy Bożym Grobie dla księdza do krótkiej adoracji
- wcześniej trzeba dokonać depozycji Najświętszego Sakramentu z Grobu Pańskiego

2 CZYTANIA

- wszyscy procesyjnie udają się do ołtarza dłuższą drogą, nie niesie się żadnych przedmiotów, nie wykonuje się skłonu
- X ubrany w albę, czarną stułę i biret
- po dojściu do ołtarza ministranci rozchodzą się na swoje miejsca w chórze, A1A2 do kredencji (patrz Rys. 12)
- C1 odbiera od X biret, odnosi go na sedillę, a z kredencji przynosi księgę OHS

Rys. 12. Leżeniem krzyżem (prostracja)

- X pada na twarz, ministranci klękają na posadzce i kłaniają się głęboko
- X wraz z C1 i C2 wstają, ministranci prostują się, śpiewana jest modlitwa przy stopniach ołtarza
- po modlitwie wszyscy powstają, robią skłon i udają się na swoje miejsca (X, A1, A2 i C1 – na sedile)
- ministranci w chórze siadają w tym samym momencie, co AA
- C2 zabiera poduszkę ze stopni ołtarza
- T1 przynosi pulpit po stronie epistoły
- B przynosi księgę OHS i stając przed X siedzącym na sedilli, otwiera lekcję, a C1 wskazuje właściwy tekst
- wyznaczony ministrant śpiewa pierwszą lekcję
- po lekcji śpiewane jest responsorium
- następnie X odmawia modlitwę – na *Oremus* wszyscy wstają, na *Flectamus genua* klękają, na *Levate* wstają, po skończonej modlitwie siadają
- śpiewana jest kolejna lekcja i responsorium
- w czasie śpiewu drugiego responsorium C2 przenosi pulpit przed X, a C1 ustawia na nim OHS odebrany od B

- X wstaje i pochylony odmawia modlitwę przed Ewangelią, po czym rozpoczyna ciche czytanie Pasji. Towarzyszy mu C1, przewracając kartki. Po przeczytaniu przez X Pasji, C2 zabiera pulpit wraz z OHS
- chór wstaje dopiero kiedy śpiewacy rozpoczną Pasję. Chór nie wykonuje rewerencji z X, nie przyklęka z X, nie zwraca się w żadną stronę
- po zaśpiewaniu słów oddał ducha wszyscy klękają i przez chwilę modlą się w ciszy
- po zakończeniu **nie** odpowiada się *Laus Tibi, Christe*

3 UROCZYSTE MODŁY

- Z przynosi z zakrystii czarną kapę
- X zakłada czarną kapę przy pomocy C1 i C2
- w tym czasie A1 oraz A2 rozkładają na ołtarzu jeden obrus oraz ustawiają na środku pulpit z mszałem oraz kartką z wezwaniem modlitwy powszechnej za żydów, potem wracają na swoje miejsca przy kredencji
- X wraz z C1 i C2 przytrzymującymi brzegi kapy podchodzi przed ołtarz, wykonują ukłon i wchodzi na stopnie
- X całuje mensę ołtarzową i rozpoczyna śpiew modlitw
- na wezwanie *Flectamus genua* wszyscy klękają, na *Levate* – wstają
- po zakończeniu modlitw X, C1 i C2 skłaniają głowy i wracają do sedilli krótką drogą, C1 i C2 trzymają kapę
- T1 zabiera mszał wraz ze stojakiem z ołtarza
- X zdejmuje kapę, którą Z odnosi do zakrystii

4 ADORACJA KRZYŻA

- przed ołtarzem formuje się procesja w kolejności:

(stopnie ołtarza)

C2	X	C1
A2		A1

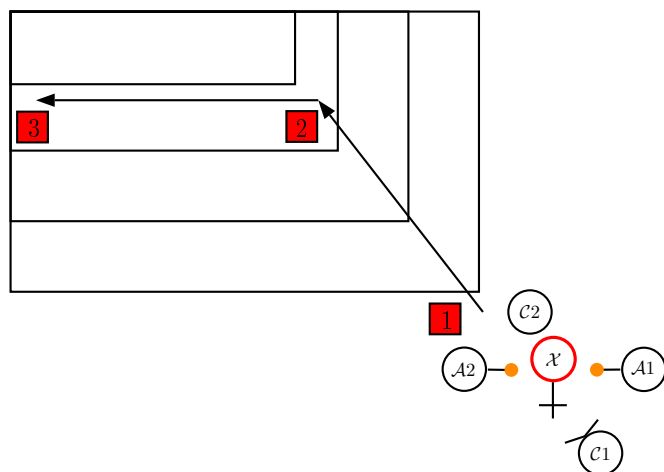
↓

- uczestniczący w procesji skłaniają się do ołtarza, odwracają się i krótką drogą odchodzą do zakrystii
- z zakrystii A1 i A2 biorą zapalone **żółte** świece (tzw. requialne), a X zasłonięty krzyż do adoracji
- procesja z krzyżem przychodzi do ołtarza długą drogą w kolejności:

↑

C2	C1
A2	X A1

- po dojściu do ołtarza procesja staje po stronie epistoły z AAskierowanymi do siebie twarzami (patrz Rys. 13)
- X odsłania szczyt krzyża śpiewając *Ecce lignum crucis...*, na co wszyscy odpowiadają *Venite, adoremus*, po czym klękają (z wyjątkiem X)
- schemat powtarza się 3-krotnie: drugi raz przy ołtarzu po stronie epistoły (odsłaniając prawie ramię Ukrzyżowanego), a trzeci na środku ołtarza (odsłaniając cały krzyż)
- C2 pomaga X w odsłanianiu krzyża, za trzecim razem odbiera zasłonę

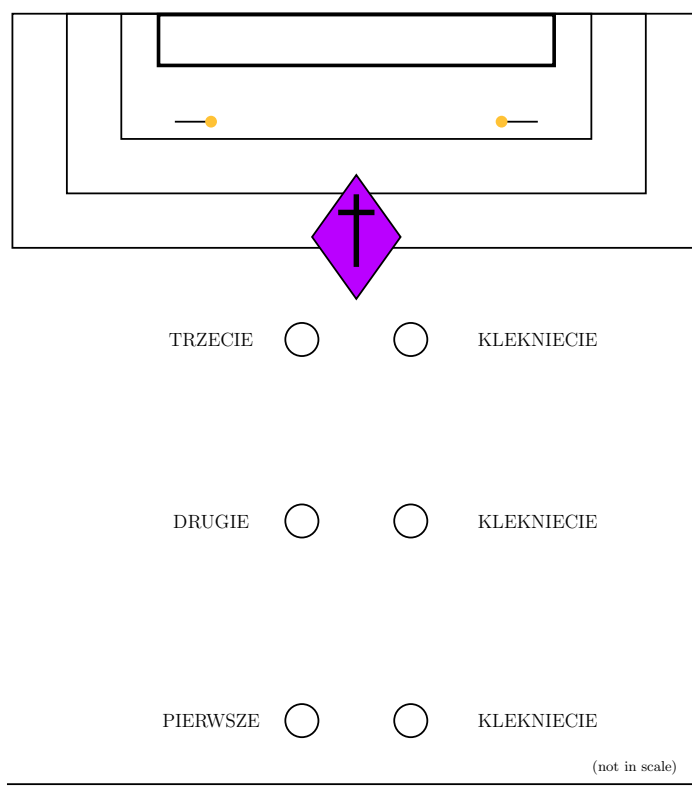

Rys. 13. W miejscach 1,2,3 następuje odsłonięcie kolejnego fragmentu krzyża; akolici są do siebie zwróceni twarzami

- T1 i T2 przynoszą trzy poduszki na stopnie, nakrywają je **fioletowym** materiałem, a następnie białym materiałem, odbierają zasłonę od C2 i odnoszą ją
- X oddaje krzyż C1 i C2, którzy obchodzą poduszki na dół, przed stopniami układają krzyż na poduszkach, po czym wykonują wspólnie z X przyklęk i idą we trzech do sedilii
- A1 i A2 pozostawiają świece na najwyższym stopniu po obu stronach krzyża, w bezpiecznej odległości. Przyklękają po przeciwnych stronach krzyża i rozchodzą się na dwie strony do siedzeń
- wszyscy ściągają obuwie
- adoracja następuje w kolejności:

X
 duchowieństwo
 C2 C1
 T2 T2
 ministranci (dopóki nie przyjdą A1 i A2)
 A2 A1
 reszta ministrantów

- ministranci, prowadzeni przez C3, podchodzą do krzyża parami w następujący sposób (patrz także Rys. 14) – każde klęknięcie oznacza klęknięcie na **oba kolana**:
  1. pierwsze klęknięcie ma miejsce przy balaskach
  2. drugie – w połowie prezbiterium
  3. trzecie – przy stopniach ołtarza
  4. wszystkie trzy klęknięcia wykonuje się **równocześnie** z poprzedzającymi ministrantami
  5. przy trzecim klęknięciu całuje się krzyż
  6. po powstaniu nie przyklęka się, tylko od razu odchodzi na swoje miejsce
  7. po powrocie zakłada się obuwie i przyjmuje postawę siedzącą
- po zakończeniu adoracji przez ministrantów C2, trzymając już przygotowany ręczniczek, wraz z T1 zanoszą krzyż przed prezbiterium, w towarzystwie A1 i A2 ze świecami
- A1 i A2 stawiają świece na posadzce, biorą krzyż i trzymają go, podając wiernym do adoracji, A2 wyciera krzyż ręczniczkem, przyniesionym przez C2
- C2 i T1 wracają do stopni ołtarza i składają materiały fioletowy i biały, zbierają poduszki,

Rys. 14. Adoracja krzyża przez duchowieństwo i ministrantów

- następuje adoracja krzyża przez wiernych
- dwaj wyznaczeni ministranci przynoszą koszyczki na tacę i stają z nimi po obu stronach krzyża
- w czasie adoracji *X* siedząc na sedilli odczytuje *Improperia* z księgi OHS trzymanej przez *B*;
- w tym czasie *C2* i *T1* zanoszą na ołtarz **fioletową** bursę z korporałem, który rozkładają, oraz vasculum z ręczniczką, mszał przesuwają nieco na stronę ewangelii
- *T1* i *T2* wychodzą przygotować kadzidło
- *Z* przynosi przed ołtarz schodki do ustawienia krzyża w podstawie
- po zakończonej adoracji *X* odbiera krzyż, po czym wraz z *C1* i wyznaczonym wcześniej wysokim ministrantem *M* zanoszą krzyż na ołtarz i umieszczają w podstawie, wówczas wszyscy **wstają**
- *A1* i *A2* towarzyszą w odnoszeniu krzyża, po czym zostawiają świece na ołtarzu (jak najbliżej tabernakulum), wszyscy schodzą przed stopnie, przyklękają i wracają na swoje miejsca

(stopnie ołtarza)

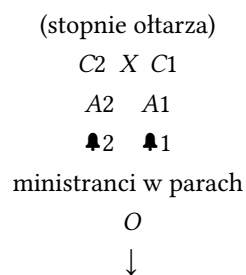
M X C1

A1 A2

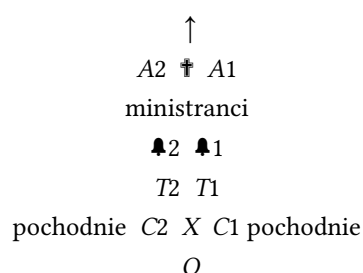
- *C2* zabiera schodki

5 OBRZĘD KOMUNII ŚW.

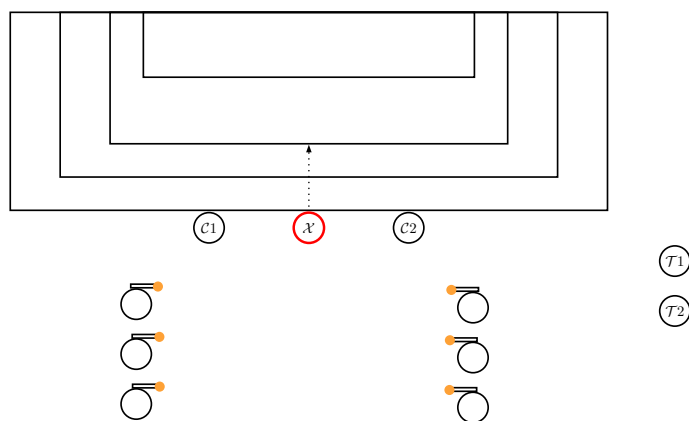
- *Z* przynosi **fioletową** stulę, ornat i manipularz, odnosi stulę czarną
- *X* zmienia szaty w asyście *C1*
- *X*, *C1*, *C2*, *A1*, *A2*, **♠1** i **♠2**, *O* oraz pozostali ministranci ustawiają się przed stopniami ołtarza, przyklękają i procesyjnie odchodzą krótką drogą do ołtarza przechowania

- do kaplicy przechowania wchodzi wyłącznie X, C1, C2, T1 i T2; kaplicy następuje zasypanie i okadzenie
- wyznaczeni ministranci z pomocą Z zapalają pochodnie na zewnątrz kaplicy
- C2 nakłada X biały welon, A1 i A2 biorą zapalone **żółte** świece, O bierze ombrelino, ♠ bierze krzyż procesyjny, ♠1 i ♠2 biorą kołatki
- X niesie Najświętszy Sakrament (cyborium i dużą Hostię), ♠1 i ♠2 uderzają kołatkami i procesyjnie wracają do ołtarza dłuższą drogą

- przy zwężeniu pochodnie idą w dwóch szeregach jak pozostali uczestnicy procesji; podążają wówczas przed TT
- gdy procesja wraca z NS, wszyscy **klękają**, schola w tym czasie śpiewa hymn *Vexilla Regis*
- po dojściu do stopni ołtarza :
  - A1 i A2 wstępują po stopniach, zostawiają drugą parę świec, po czym wracają do kredensji, gdzie A1 zapala obie przygotowane świece *sanctusowe* i zanoszą jedną na ołtarz,
  - ministranci oraz ♠1 i ♠2 wracają na swoje miejsca i klękają
  - T1 i T2 idą na prawo i klękają
  - X wstępuje po stopniach
  - C1 i C2 rozchodzą się na boki
  - pochodnie ustawiają się w dwóch rzędach nieco dalej od ołtarza, twarzą do siebie i tak klękają
  - O odstawia ombrelino za ołtarz i wraca na swoje miejsce

Rys. 15. Procesja po przybyciu do ołtarza

- X odstawia Najświętszy Sakrament, przyklęka i schodzi przed stopnie, gdzie C2 odbiera od niego welon naramienny.
- następuje zasypanie i okadzenie, po którym T1 i T2 odnoszą kadzielnice, wracają do Komunii (po *Pater noster*)
- C1 i X wchodzi na stopnie, C1 asystuje przy mszale
- wszyscy ministranci klęczą
- X w tonie ferialnym intonuje *Pater noster* i śpiewa sam. Lud odpowiada: *Sed libera nos...*
- na znak C3 ministranci wstają i ustawiają się parami na środku, na początku duchowieństwo, potem C1 z C2, A1 z A2, za nimi inni ministranci

(stopnie ołtarza)

duchowieństwo

C2 C1

A2 A2

ministranci

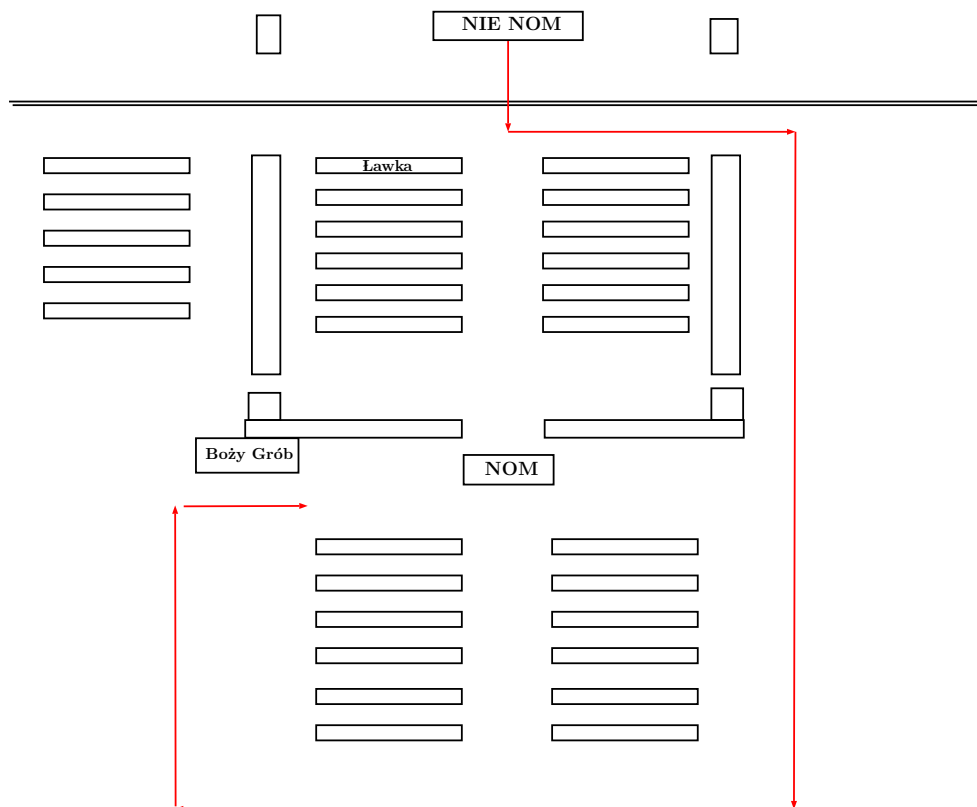
- C2 zabiera patenę z kredencji
- na znak C3 wszyscy przyklękają, pierwsza para ministrantów (lub, jeśli jest, pierwsza para duchowieństwa) wchodzi na najwyższy stopień ołtarza
- na kolejny znak wszyscy klękają
- gdy X odmawia *Domine, non sum dignus* C3 uderza w kołatkę (trzykrotnie)
- po komunii X, C2 rozpoczyna *Confiteor*, który recytują głośno wszyscy obecni
- po *Indulgentiam* C2 podaje patenę pierwszemu duchownemu
- C1 i C2 asystują X przy Komunii.
- A1 i A2 po przyjęciu Komunii biorą drugą patenę i świeczkę i razem z drugim kapłanem udają się do kaplicy po cyborium, a następnie asystują mu w udzielaniu Komunii św.
- T1 i T2 wychodzą przygotować kadzidło
- pozostali ministranci klęczą
- po Komunii X oczyszcza patenę, którą zabiera A1
- gdy NS zostanie schowany, wszyscy **wstają**, pochodnie wracają do poprzedniej pozycji (tzn. rzędem skierowani twarzą do ołtarza)
- X śpiewa trzy oracje, zebrani odpowiadają *Amen*
- Z przynosi fioletową kapę
- X zamyka mszał, schodzi ze stopni i razem z C1 przyklęka na środku i udaje się do sedilli
- X z pomocą C1 i C2 zdejmuje ornat i manipularz, zakłada kapę
- Z odnosi ornat

6 PROCESJA DO BOŻEGO GROBU

- ministranci rozdzielają świece i zapalają je
- T1 i T2 wychodzą z kadzielnicami, O bierze ombrelino, † bierze krzyż i staje u wejścia do prezbiterium
- A2 przynosi na ołtarz monstrancję i przejrzysty welon do niej, podczas gdy C3 zabiera mszał wraz ze stojakiem.
- X wraz z C1 i C2 podchodzi do stopni ołtarza, przyklęka i sam wchodzi na górę
- po wystawieniu NS X schodzi przed stopnie, zasypuje kadzidło i okadza NS
- po okadzeniu A2 nakłada X welon naramienny i razem z A1 zabierają akolitki z kredencji, z którymi ustawiają się obok †
- ♠1 i ♠2 biorą kołatki
- duchowieństwo wkłada fioletowe stuły
- gdy X bierze monstrancję, C3 formuje procesję w kolejności:

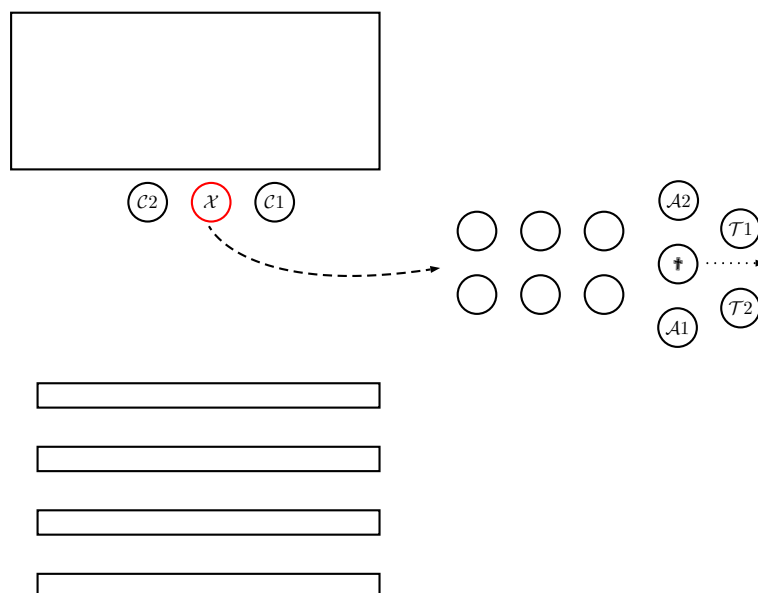
(stopnie ołtarza)
 O
 pochodnie C1 X C2 pochodnie
 T1 T2
 ♠1 ♠2
 duchowieństwo
 ministranci ze świeczkami (w parach)
 A1 † A2
 ↓

- procesja idzie następującą drogą (patrz Rys. 16):

Rys. 16. Droga procesji

Rys. 17. Procesja do zakrystii

- po dokonaniu wystawienia w Bożym Grobie następuje zasypanie i okadzenie, a następnie krótka adoracja w ciszy
- asysta wychodzi procesjonalnie do zakrystii (patrz Rys. 17)
- *X* lub członek duchowieństwa w asyście dwóch pochodni i *O*, z welonem na ramionach przenosi puszkę z tabernakulum do Bożego Grobu
- po liturgii na ołtarzu zostają tylko 4 świeczniki i krzyż

WIGILIA PASCHALNA

---

1 PRZYGOTOWANIE DO OBRZĘDÓW

1.1 ZAKRYSTIA

- Na czuwanie:
  - alba simplex
  - kapa i stuła **fioletowa**
  - biret
- Na Mszę
  - alba koronkowa
  - ornat, stuła, manipularz białe
  - komże koronkowe
- dla ks. Ireneusza na obrzędzie przygotowawcze Chrztu
  - kapa i stuła **fioletowa**
  - rytuał wrocławski

1.2 ZAKRYSTIA (DO WZIĘCIA ZE SOBĄ)

- 5 ziaren kadzidła (gruszek) – bierze A1
- małe kropidło napełnione wodą święconą – bierze A2
- pusty trybularz – bierze T
- OHS – bierze C2
- krzyż procesyjny odkryty – bierze †

1.3 KREDENCJA PRZY OGNIU

- biała dalmatyka, stuła, manipularz
- świeczka do odpalenia Paschału
- węgielki i sprzęt potrzebny do ich podpalenia w ogniu i wyjęcia

1.4 BAPTYSTERIUM

- chrzcielnica umyta, napełniona świeżą, czystą wodą, przyozdobiona białym materiałem, zielenią i kwiatami¹¹
- dodatkowy stojak na Paschał
- księga poświęcenia wody (np. OHS)
- pusty kociołek na wodę i kropidło
- rytuał lub inną księgę zawierającą obrzędy chrztu
- naczynie z solą (błogosławioną lub do pobłogosławienia)
- naczynia z olejem katechumenów i Krzyżmem do namaszczenia katechumena
- naczynie lub muszlę do udzielania chrztu
- czysty ręcznik do otarcia głowy ochrzczonego
- biała szata oraz świeca chrzcielna dla każdego katechumena (przynoszone przez rodziców chrzestnych)

---

¹¹zgodnie z polskim zwyczajem można obsypać kwiatami posadzkę w baptysterium

1.5 STOLIK W BAPTYSTERIUM

- oleje
- biała kapa i stuła
- garnek na wodę święconą (dla wiernych)

1.6 KAPLICA BIERZMOWANIA (ŚW. IWO)

- ołtarz nakryty obrusem, na predelli krzyż i 4. lichtarze ze świecami
- siedzenie bez oparcia dla celebransa - na środku suppedaneum, przy ołtarzu;
- rytuał, pontyfikał lub inną księgę z obrzędami bierzmowania;
- krzyżmo w naczyniu z wodą;
- tacę z wodą lub odpowiednie opaski płócienne do przewiązania w miejscu namaszczenia dla bierzmowanych;
- tacę z chlebem i solą oraz naczynie z wodą i misę do obmycia rąk celebransa;
- gremiał płócienny dla ochrony szat przed zabrudzeniem olejami (może być np. stary humerał)

1.7 KREDENSJA OŁTARZOWA

- Ewangeliarz
- kielich, ampułki, cyboryum z komunikantami
- akolitki
- dwie świecek woskowe dla akolitów (podczas *Exultetu*)
- relikwiarze
- kwiaty (za ołtarzem)
- wszystkie dzwonki jakie mamy
- poduszki fioletowe
- mała czerwona stuła na krzyż
- mszałiki z łacińskim tekstem dla kontrolowania przebiegu liturgii
- 6 świec ołtarzowych

1.8 OŁTARZ GŁÓWNY

- antependium białe, na nim założony fioletowy materiał, który można łatwo usunąć.
- 6 białych świec na złotych świecznikach
- odkryty krzyż złoty
- mszał otwarty na prorocत्वach
- obrus rozwinięty
- koronka ołtarzowa zawinięta

1.9 INNE

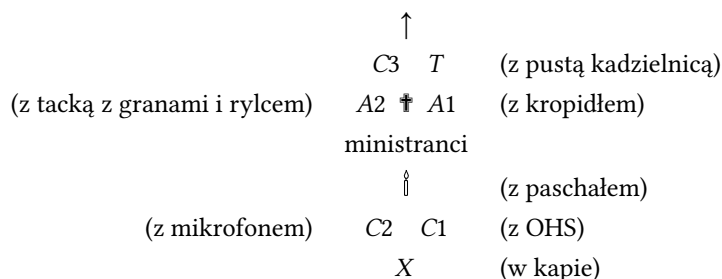
- w pierwszym rzędzie ławek: klęcznik lub ławka z zarezerwowanym miejscem dla katechumena i rodziców chrzestnych
- mały klęcznik okryty na białą dla katechumena do przyjęcia Pierwszej Komunii Świętej

1.10 PRZED ROZPOCZĘCIEM LITURGII – KONIEC ADORACJI W GROBIE PAŃSKIM

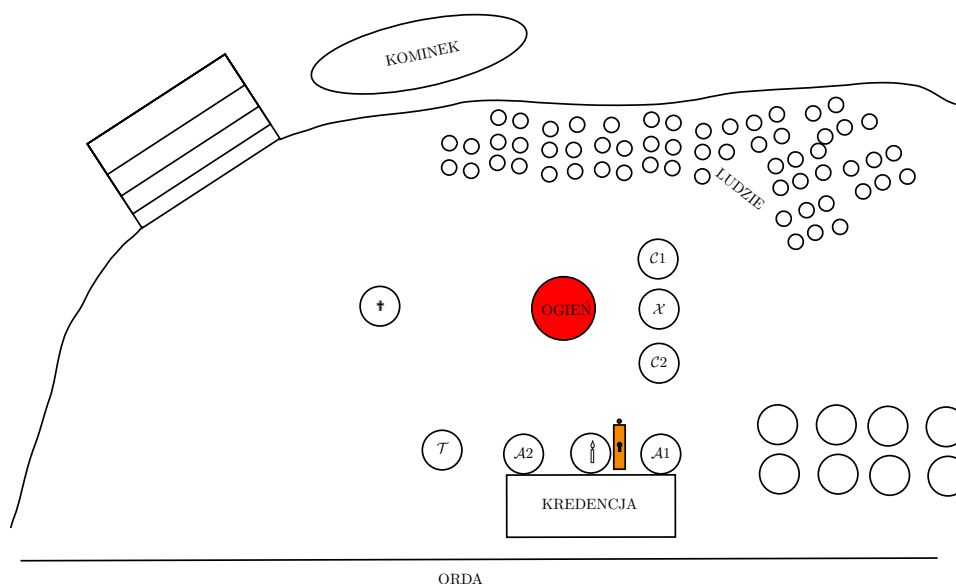
- *X* (a jeśli jest to *D*) we **fioletowej** stule razem z *C1* (w razie potrzeby *O* i dwie pochodnie) udają się do Grobu Pańskiego
- śpiewa się *Przed Tak Wielkim...*, następnie *X/D* śpiewa *Panem de caelo...*, ministranci odpowiadają
- *X/D* podchodzi do Grobu, zabiera NS bez błogosławieństwa i zabiera go do ołtarza głównego; ministranci idą przed nim

2 LITURGIA ŚWIATŁA

- Do poświęcenia ognia wychodzimy następująco:

- *T* po dojściu do ogniska od razu wrzuca do środka węgielki, aby się rozpały.
- stajemy przed kościołem w następujących pozycjach:

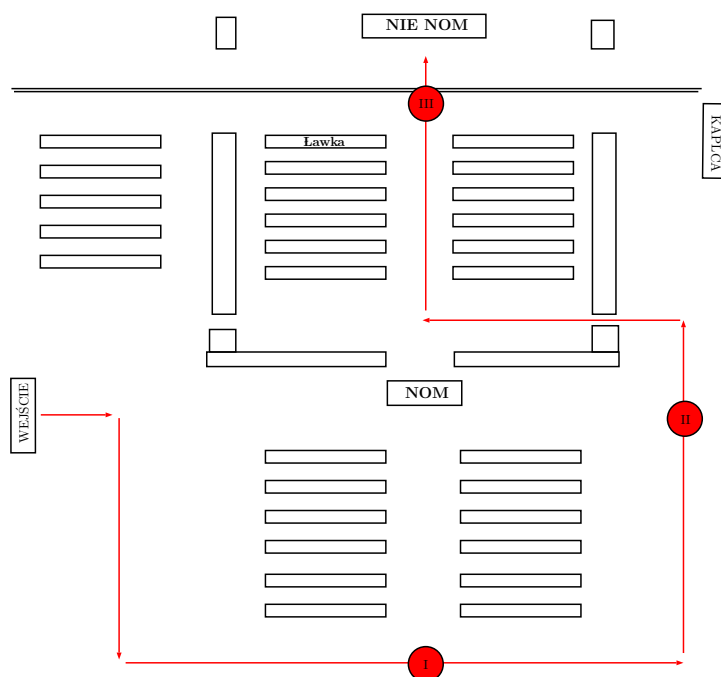
Rys. 18. Ustawienie na dworze

- następuje poświęcenie ognia – *X* odczytuje modlitwę z OHS
- po tym *T* wyciąga z ogniska węgielek, wkłada go to trybularza i następuje zasypanie – *C2* trzyma kapę, aby się **nie spaliła**
- pokropienie ogniska – *A1* podaje kropidło bezpośrednio *X* i potem je odbiera. *C2* przytrzymuje kapę, aby się **nie spaliła**
- po pokropieniu ogniska następuje okadzenie ogniska. *C2* przytrzymuje kapę, aby się **nie spaliła**
- jeden z ministrantów odpala od ogniska świeczkę ratunkową¹² i idzie z nią do kościoła

¹² najlepiej zamykany lampion

- ↑
C3 T
A2 † A1
X
C2 C1
⌋
ministranci

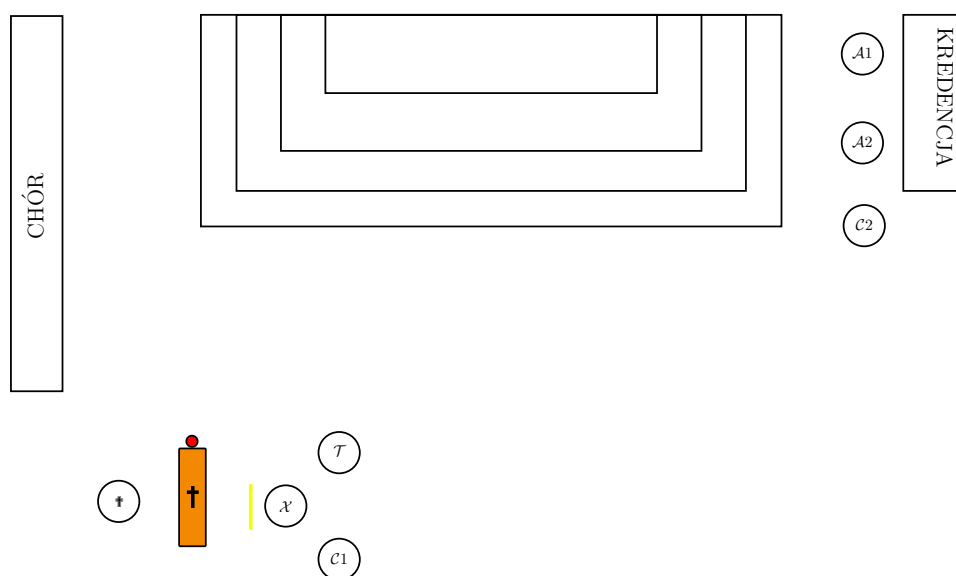
- trzykrotne *Lumen Christi*: (patrz Rys.19)
  - przy kracie wejściowej od wejścia zachodniego (świece zapalają ministranci)
  - w połowie nawy głównej, na wysokości ołtarza NOM (świece zapalają wierni)
  - w prezbiterium
- przed trzecim *Lumen Christi* ☩ z AA idą od razu do prezbiterium i ustawia się na swoich miejscach (naprzeciwko Paschału / obok kredencji) (patrz Rys.20)
- po trzecim *Lumen Christi* ☩ odbiera paschał od X i wraz z C2 idą umieścić go na stojaku

29

3 LITURGIA SŁOWA

- po przybyciu do prezbiterium wszyscy (nawet ksiądz ¹³) przyklękamy przy stopniach ołtarza i rozchodzimy się na swoje miejsca:
  - X idzie po stopniach do ołtarza
  - C1 pomaga X wejść, a potem idzie do kredencji
  - T idzie do kredencji
  - C3 idzie do chóru
  - † już stoi przy stojaku
  - C2 idzie do kredencji
  - A1 i A2 idą do kredencji
  - reszta idzie do chóru
- następuje zasypanie przy ołtarzu, po którym T schodzi i czeka przy stopniach ołtarza
- A1 podaje Ewangeliarz C1, a C1 podaje ją X
- X klęka na najwyższym stopniu i odmawia modlitwę
- w międzyczasie C1 ustawia się na dole obok T
- X po skończonej modlitwie do nich dołącza biorąc ze sobą księgę, przyklękają i krótką drogą udają się do Paschału (patrz Rys. 20)

Rys. 20. Exultet

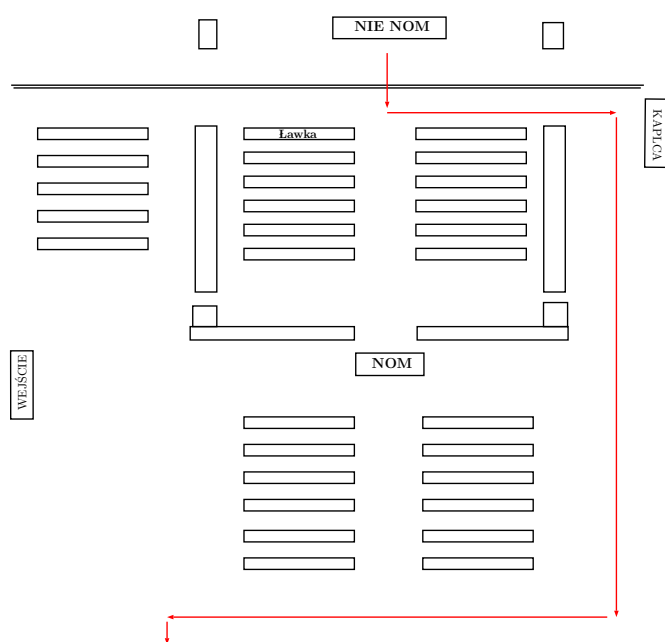
- następuje okadzenie księgi (3x2), okadzenie Paschału (3x2) i *Exsultet*
- **na śpiew *Exultetu* chór jest zwrócony w stronę Paschału i wszystkie skłony wykonuje do niego**
- A biorą z kredencji świece i odpalają sobie
- gdyby było odpowiedni ciemno C2 na słowa *O vere beata nox...* zapala lampy w prezbiterium.
- po orędziu paschalnym X, C1, T a za nimi † idą na środek ołtarza, klękają (klaniają się) a następnie † idzie odłożyć krzyż, T idzie na bazę a X z C1 udaje się do sedilli, gdzie C1 z C2 pomagają mu przebrać się w fioletową kapę (kapę przynosi C2)
- następnie C2 odnosi dalmatykę do zakrystii

¹³jak ksiądz ma na sobie dalmatykę to przyklęka, bo pełni funkcje diakona

- Z ustawia metalową ambonkę z tekstami prorocztwa w miejscu, z którego jest normalnie śpiewana lekcja na Mszy
- A1 kładzie na ołtarzu po stronie Epistoły Mszał
- X z C1 udają się do stopni ołtarza, oddają rewerencje (C1 przyklęka a X wykonuje głęboki skłon), X wchodzi po stopniach, całuje ołtarz i udaje się do mszału
- X czyta po cichu tekst prorocztwa (ewentualnie także kantyku) i, po skłonie do krzyża, krótką drogą udaje się do sedilli
- na znak C1 X wstaje i razem, krótką drogą udają się do Mszału
- X śpiewa *Oremus* bez skłonu¹⁴, a potem śpiewa orację
- po skończonej oracji czyta po cichu prorocztwo i cykl się zamyka
- kantorzy śpiewający
  - jeśli prorocztwo poprzedza traktus to podchodzą do ambonki w trakcie jego trwania
  - jeśli prorocztwa nie poprzedza traktus¹⁵ to podchodzą do ambonki pod koniec poprzedzającego prorocztwa i stoją z poprzednim kantorem, który odchodzi od ambonki po oracji (stoją obok siebie podczas trwania oracji)
- podczas ostatniego kantyku (*Attende, cælum, et loquar...*) AA kładą poduszki na stopniach ołtarza (na środku)

4 LITURGIA CHRZCIELNA

4.1 PROCESJA DO BAPTYSTERIUM

Rys. 21. Droga do chrzcielnicy

- po ostatniej oracji X z C1 schodzi krótką drogą na środek ołtarza (po skosie) i ściąga kapę (pomaga C2¹⁶)
- X kładzie się krzyżem na poduszkach
- gdy to się stanie kantorzy zaczynają śpiew *Litanii do Wszystkich Świętych*

¹⁴bo skłon jest zastępowany przez *Flectamus genua* oraz *Levate*, które także śpiewa X

¹⁵Kantyku nie ma tylko po pierwszym prorocztwie

¹⁶Kapa powinna leżeć w pobliżu, bo zaraz będzie znowu używana

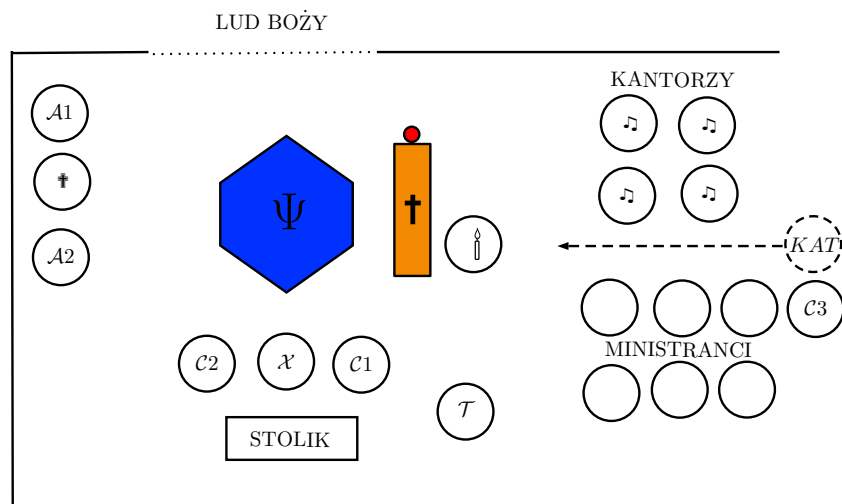
- kiedy X leży krzyżem wszyscy ministranci klęczą
- gdy Litania dobiega ku końcowi:
  - X wraz z $C1$ wstaje, $C2$ podchodzi z kapą i ubiera X
  - AA odpalają od świeczki ratunkowej akolitki
  - $\ddagger$ idzie po krzyż procesyjny
  - $\mathfrak{I}$ idzie po Paschał
- po skończonej Litanii kantorzy podejmują śpiew *Sicut Cervus*
- na znak $C1$ formuje się procesja do chrzcielnicy:

$C2$ X $C1$
 ministranci
 kantorzy
 $A1$ $\ddagger$ $A2$
 $C3$ $\mathfrak{I}$
 ↓

- procesja rusza na znak $C1$ (patrz Rys. 21)

4.2 POŚWIĘCENIE WODY

- po dojściu do kraty:
  - ministranci funkcyjni wchodzą do baptysterium (patrz Rys. 22)
  - chór też wchodzi do baptysterium, ale głębiej (koło drzwi wejściowych) ¹⁷ (patrz Rys. 22)
  - X , $C1$ i $C2$ stoją przed kratą (jeszcze nie patrz Rys. 22)
- X ściąga biret, podaje $C1$, ten odnosi i przynosi księgę z modlitwą. X czyta kantykt *Sicut Cervus* i czeka, aż chór skończy jego śpiewanie. Następnie odczytuje oracje i po jej skończeniu wchodzi do baptysterium (teraz patrz Rys. 22)

Rys. 22. Ustawienie przy chrzcielnicy, K oznacza kantorów, KAT oznacza katechumena

- następuje poświęcenie wody chrzcielnej, $C1$ i $C2$ podtrzymują brzegi kapy i pomagają X podając odpowiednie rzeczy (oleje, ręcznik ...)
- po wszystkich modlitwach (patrz *Przebieg poświęcenia wody*) następuje zasypanie i okadzenie wody

¹⁷Zostawiając przy tym miejsce dla chóru, który musi stać bliżej chcielnicy

4.3 CHRZEST

- X zmienia **fioletową** kapę i stulę na białą
- C3 wprowadza do baptysterium katechumenów z chrzestnymi (stoją oni za ministrantami i kantorami)
- X rozpoczyna dialog z katechumenami
- po odpowiedziach na wszystkie pytania, X nad chrzcielnicą trzykrotnie polewa głowę dziecka lub dorosłego, wypowiadając formułę chrzcielną
- C1 podaje X naczynie z Krzyżmem. X namaszcza ochrzczonych wypowiadając formułę i wyciera kciuk w watę
- następnie wręcza się białą szatę oraz płonącą świecę, wypowiadając przepisane formuły
- następnie X wypowiada formułę: *N., vade in pace...*

4.4 BIERZMOWANIE

- kantorzy podejmują śpiew *O stwórcy Duchu Przyjdź*
- X w białej kapie z C1, C2, C3 (bierze ze sobą kropidło), A1, A2, † i † (z Paschałem) udają się do kaplicy św. Iwa, oddają rewerencje ołtarzowi i zajmują swoje miejsca:
  - X siada na faldistorium
  - C1C2 stoją po bokach X
  - C3 odkłada kropidło na kredencje i staje niedaleko katechumena
  - A1 i A2 stoją przy kredencji, na której stawiają akolitki
  - † nie wchodzi do kaplicy ale stoi przed nią, po boku
  - † stawia Paschał na stojaku i przy nim stoi
- przyprowadza się kandydata do ołtarza (razem ze świadkiem), którzy klękają przed stopniem ołtarza po stronie epistoły
- po zakończeniu śpiewu następuje obrzęd bierzmowania (patrz *Bierzmowanie*)

4.5 ODNOWIENIE PRZYRZECZEŃ CHRZCIELNYCH

- po zakończonym bierzmowaniu kandydat wychodzi z kaplicy
- do C1 podchodzi T1 i następuje zasypanie i okadzenie Paschału (C1 i C2 podtrzymują kapę)
- C1 podaje X księgę ze słowami odnowień chrzcielnych (ciągle w kaplicy św. Iwa)
- po zakończeniu czytania C3 podchodzi z kropidłem i podaje je C1
- X razem z C1 i C2, którzy trzymają kapę, wychodzą z kaplicy do ludzi i następuje pokropienie
- w trakcie kropienia śpiewa się *Com przyrzekł Bogu*

4.6 PROCESJA DO OŁTARZA GŁÓWNEGO

- po skończonych obrzędach ustawiamy procesję z powrotem do ołtarza głównego w tym samym porządku co poprzednio (ministranci nie funkcyjni wychodzą zaraz po AA i †)
- kantorzy intonują drugą część *Litanii do Wszystkich Świętych*
- po przybyciu do ołtarza † i C3 odstawiają Paschał na swoje miejsce (czyli przy ołtarzu po stronie Ewangelii)
- ministranci i X udają się bezpośrednio do kaplicy i się przebierają (X na biały ornat i stulę, ministranci na koronkowe komże)

4.7 PRZYGOTOWANIE MSZY

- jak ministranci są jeszcze przy chrzcielnicy
  - odstawić stojak na paschał na stronę ewangelii
  - ustawić kolumnę pod figurę Zmartwychwstałego po stronie epistoły
  - odstawić pulpit do kaplicy
  - powiesić stulę na krzyż
  - ustawić relikwie, kwiaty
  - zmienić sedille
  - zdjąć **fioletową** zasłonę z antependium
  - odsłonić koronki
- jak ministranci są już w kaplicy
  - **zapalić świece** (to zrobić jako pierwsze bo najdłużej zajmuje)

5 MSZA ŚW. I PROCESJA DO BOŻEGO GROBU

5.1 MSZA ŚW.

- po przebraniu się od udajemy się procesyjnie do Ołtarza i rozpoczyna się Msza św.
- wyznaczone osoby udają się do chrzcielnicy i do kaplicy św. Iwa i tam sprzątają
- zmiany na Mszy Św.
  - nie ma modlitw u stopni Ołtarza ¹⁸
  - podczas pierwszego okadzenia A1 nie musi Mszału zabierać z Ołtarza, bo ten jest na stoliku, ale trzeba go po okadzeniu ustawić na ołtarz
  - AA na *Gloria* dzwonią dzwonekami; w tym czasie w sygnaturkę uderza T i Z; dzwoni się do skończenia *Gloria* przez X
  - po Graduale X intonuje uroczyste, trzykrotne alleluja (po stroni lekcji)
  - nie ma *Agnus Dei*
  - przed komunią (po przyjęciu komunii przez X) C1 zaczyna *Confiteor*
  - po puryfikacji kielicha trzeba go ściągnąć z ołtarza – dlatego A2 do przeniesienia welony ubiera białe rękawiczki i ubraniu kielicha przez X znosi go do kredencji
  - po skończonej puryfikacji następują *Laudesy*:
    - * chór śpiewa pierwszą Antyfonę (*Laudate Dominum*)
    - * X staje po stornie epistoły (towarzyszy C1) i czyta śpiewaną Antyfonę
    - * kiedy chór zakończy śpiew Antyfony, X intonuje Antyfonę do Kantyku Zachariasza (*Et valde mane*), a dalej śpiewa chór
    - * następnie X czyta, a chór śpiewa Kantyk Zachariasza (*Benedictus Dominus*) ¹⁹
    - * kiedy X skończy czytać następuje normalne zasypanie i okadzenie ołtarza oraz usługujących i wiernych (tak jak podczas ofiarowania z wyłączeniem okadzenia darów)
    - * *Gloria Patri* w Kanktyku scholi wolno zaśpiewać dopiero wtedy, gdy T1 okadzi już wszystkich
  - po skończonych *Laudesach* kiedy chór skończy śpiewać X śpiewa *Postcommunio*
  - po *Ite missa est, alleluia, alleluia* i błogosławieństwie nie ma ostatniej ewangelii.

---

¹⁸nie ma *Confiteor*, od razu *Aufer a nobis*

¹⁹żegnamy się kiedy chór śpiewa *Benedictus*, czyli na początku Kantyku

5.2 WYSTAWIENIE NAJŚWIĘTSZEGO SAKRAMENTU

- schola zaraz po *Ite missa est, alleluia, alleluia* X zaczyna śpiewać *Cum Rex Gloriae*
- X schodzi (z przyklęnięciem przy stopniach ołtarza) do sedilli i przebiera białą ornat na białą kapę, którą przynosi Z
- w międzyczasie AA ściągają z ołtarza tablice i relikwie, a zostawiają na nim monstrancje
- C1, X i C2 udają się do ołtarza i następuje wystawienie Najświętszego Sakramentu, zasypanie i okadzenie (C1 i C2 są ciągle po obu stronach X)
- X intonuje *Gloria Tibi*, a schola śpiewa dalej
- potem dialog X z ludem i *Oracja*
- w międzyczasie ✠ bierze krzyż z założoną już na niego stulą i stoi przy kredencji (nie klęka kiedy inni klękają)
- po skończonym śpiewie ✠ podchodzi do C1, klęka i przekazuje mu krzyż, a ten z kolei przekazuje go X ciągle go podtrzymując²⁰
- następnie X śpiewa *Surrexit Dominus de sepulcro* podnosząc przy tym krzyż; lud odpowiada *Qui pro nobis pependit in ligno, alleluia*
- to podnoszenie następuje w sumie trzykrotnie, za każdym razem podnosi się głos przy śpiewaniu
- po tym następuje dialog z ludem i *Oracja*
- po niej ✠ odbiera krzyż i odnosi go na miejsce; później wraca do kredencji
- następnie organista śpiewa uroczyste *Te Deum*
- po skończonym śpiewie X błogosławi lud NS i chowa go
- na koniec X intonuje *Regina Caeli* i po jej zaśpiewaniu schodzimy procesyjnie do zakrystii

6 DODATEK

6.1 PRZEBIEG POŚWIĘCENIA WODY

1. *Dominus Vobiscum* i *Oracja* 1.
2. *Dominus Vobiscum* i *Oracja* 2.
3. Prefacja do słów *Sumat unigeniti tui gratiam de Spiritu Sancto*
4. Celebrans kreśli znak krzyża na wodzie
5. Wyciera ręce
6. Kontynuuje modlitwę
7. Na *Sit haec* dotyka palcem wody
8. Kreśli znaki krzyża na ...*super te ferebatur*
9. Wylewa wodę na cztery strony świata
10. Po zmianie głosu na *recto tono* trzy razy dmucha do wody na kształt krzyża
11. W tym czasie ceremoniarz podaje Paschał
12. Trzy razy wkłada Paschał do wody i śpiewa
13. X trzy razy dmucha do wody w kształcie litery Ψ
14. Wyciągamy Paschał z wody

---

²⁰ najlepiej ja krzyż jest trzymany przez X i C1/C2 przez cały czas

15. Po wyjęciu paschału nabiera się wody do pokropienia
16. Następnie C1 przynosi do chrzcielnicy tackę z olejami świętymi i wręcza X (z pocałunkiem) odpowiednie ampułki. X, wypowiadając słowa przepisane w księdze po kolei:
  - wlewa olej katechumenów
  - wlewa krzyżmo
  - wlewa oba
17. Następnie miesza wodę ręką lub przy pomocy łyżeczki.
18. Później myje i wyciera ręce ²¹
19. Zasypanie kadzidła i okadzenie chrzcielnicy

6.2 BIERZMOWANIE

- księgę z modlitwami trzyma C1, a C2 podtrzymuje kapę jeśli trzeba; A1 i A2 stoją z boku przy kredencji
- X odmawia modlitwę zwracając się do kandydatów *Spiritus Sanctus superveniat...*
- X czyni znak Krzyża Świętego mówiąc *Adjutorium nostrum...* a następnie kontynuowany jest krótki dialog
- X wyciąga ręce nad przystępującymi do bierzmowania i mówi *Oremus. Omnipotens sempiterna Deus...*
- przystępujący do sakramentu klęka przed X. Świadek kładzie rękę na prawym ramieniu bierzmowanego.
- A1 podchodzi do X z Krzyżmem Świętym
- X kładzie prawą rękę na głowie bierzmowanego i palcem umoczonym w Krzyżmie Świętym robi znak krzyż a na czole, mówiąc *Signo te signo...*
- X uderza lekko w policzek bierzmowanego, mówiąc *Pax tecum*
- kandydat wraca na swoje wcześniejsze miejsce i stoi
- A1 odbiera Krzyżmo, a A2 podchodzi z czymś do wytarcia palców ²²; później wracają do kredencji
- gdy X namaści wszystkich kandydatów, śpiewa się antyfonę *Confirma hoc, Deus...*
- powtarza się antyfonę, a następnie X zwrócony do ołtarza śpiewa *Ostende nobis, Domine...*, a następnie *Oremus. Deus, qui Apostolis tuis...*
- X mówi *Ecce sic benedicetur omnis homo, qui timet Dominum*
- na końcu X błogosławi bierzmowanych *Bene + dicat vos Dominus ex Sion...*

---

²¹W razie potrzeby wykorzystuje sól, watę i miękisz chleba, które później należy spalić. Wodę z tej ablucji wlewa się do sacrarium.

²²najpewniej wata